

Aliya tedirginliđi

Akif Emre, 20 Ekim 2016,

<http://www.yenisafak.com/yazarlar/akifemre/aliya-tedirginligi-2033621>

Aliya İzzetbegoviç'in her vefat yıldönümünde bir tedirginlik kaplar içimi. Aslında anılmaya değer tüm insanlar için de bu tedirginlik geçerli. Onu anlamadan yapılan anma etkinliklerinin anlaşılmasının önünde en büyük engel olmaya başlamasının tedirginliği... Aliya için her vesile yapılan övgülerde ısrarla görmezlikten gelinen husus, onun bir düşünür olarak İslamcılık düşüncesine yaptığı katkının görmezden gelinmesidir. Çağdaş İslam düşüncesinde yeri itibariyle, Aliya'nın kahramanlık öyküleri kadar ciddiyle ele alınması gereken fikirleridir.

Daha önceki yazıları yeniden paylaşmak âdetim değildir. Ancak vefatının beşinci yılında dillendirdiğim kaygılarımı tekrar paylaşmak zarureti doğdu. Yaşayan sembol isimlerin bile ikonlaştırıldığı bir ortamda bazı şeyleri tekrar tekrar hatırlamakta yarar var. [İşte 14 Ekim 2008 tarihli Yeni Şafak'taki yazım:](#)

Aliya göçeli beş yıl olmuş. 19 Ekim 2003'de kaybettiğimiz Aliya için Türkiye'de çeşitli anma toplantıları düzenleniyor. Bir faninin her yıl anılması, varsa eğer, bıraktığı mirasın hatırlanmasına, muhasebe yapılmasına vesile oluyorsa anlamı olabilir. Ayrıca belki rahmet dilekleriyle bir Fatiha gönderilmesinden öteye ona bir katkısı olamayacağı açıktır.

Aksi takdirde, anılmaya değer görülen bir insanın ardından ağıtların yakılmasının bir tür pagan ayinine dönüşme tehlikesi her zaman için vardır. Hele anılan kişi bir Müslüman'sa, içi boş sözlerle yüceltilerek totemleştirilmesi, ritüel haline gelen törensel ayine dönüşmesi ona yapılacak en büyük haksızlık olur. Hele bu tür anmalarda anılandan çok kendini anlatarak ölenin ismi üzerinden kişisel konuları, siyasal tutumları meşrulaştırma ve pekiştirme gayretleri modern dünyada çok daha albenili ve organize biçimde icra ediliyor. Anılanı yücelterek kendini, kişisel konumunu sağlama alma hastalığı her toplumda olagelmıştır. Aliya sevgisi üzerinden hatasız bir Aliya portresi çizmek de aslında kendi yapıp ettiklerimizi onaylatmak anlamına gelir.

Bu dünyadan arkasında bir fikir, bir hedef göstererek gidenlerin eserleri üzerinde yeniden düşünmeye, yeniden üretmeye vesile olacaksa ne ala. Bunu vesile kılarak bir ideali, davayı, düşünceyi canlı tutmak, yeniden yorumlamak, yeni bir ruh ve heyecan katmak anlamında hatırlayış bir meşalenin elden ele taşınması için önemli.

Yoksa totaliter rejimlerin lider fetişizmine benzer anmalar, Nuri Pakdil'in müthiş benzetmesiyle "put yapımecisi"ne taş taşıyıcısı konumuna düşürür hepimizi.

Yüzyılımızın hem bir düşünür hem de bir lider olarak İslam dünyasına bir miras bırakabilmiş ender isimlerden bir olarak Aliya'yı seremonik anmalardan çok onun düşünce ve eylemi etrafın-

da konuşmak, onu vesile kılarak sorunlarımız üzerine konuşmak hem bir vefa borcu hem de geleceğimizi doğru okumak için gereklidir.

Toplumlar ortak hafızalarıyla var olabilirler. Hiç kuşkusuz Aliya, birlikte paylaştığımız bir medeniyetin hafızalarından biriydi. Aliya'nın böylesi bir perspektiften hatırlanması ve düşüncelerinin, eylemlerinin değerlendirilmesiyle ancak hamaset tuzağına düşmekten kurtarabiliriz. Bu anlamda bir çok vesile ile anlattığım bir anısı önemli. Savaş ortamında yapılan SDA'nın genel kurulunda, liderlik karizmasının zirvesinde olduğu bir dönemde yaptığı uyarı hepimiz için ders niteliğinde. Salonda asılmış resimlerini görünce, "bunu bir tevazu göstergesi saymayın ancak, bizim inancımızda bir liderin bu denli yüceltilmesine yer yoktur, lütfen resimlerimi indirin." Bu sözler, onu anmak isteyenler için de bir ihtar sayılmalı.

Aliya'nın özgürlük mücadelesini değerlendirirken bir efsane lider idolü üretmek için değil ondan yarınlara bir ruh üfleyebilecek sinerji oluşturmak, Müslüman'ca bir duruşun koordinatlarını çıkarmak, anlamlandırmak için vesile olması gerekir. Tüm bu tedirginliklerimin aksi yönde, "acaba Türkiye'den başka İslam dünyasında da Aliya anılıyor mu" sorusunun sorulması da bu endişeleri dile getirmek kadar önemli. Bosna için mesela, Aliya bugün ne anlam ifade ediyor?

Çalkantılar içinde geçen İkinci Dünya Savaşı yıllarına denk gelen bir gençlik döneminden sonra Soğuk Savaş döneminde görece sakin uzun bir hayat sürdürdükten sonra olgunluk ve yaşlılık dönemini inanılmaz bir yükü omuzlayarak geçirdi. Uzun hapis yılları, ardından gelen Soğuk Savaş döneminin sona ermesi ve savaş yılları. Bir anda kendini toplumunun önünde buldu ve her anlamda sınanarak mücadelesini başarıyla tamamlamış bir lider olarak Hakk'a yürüdü.

Eserleri her zaman için tartışılabilircek metin olarak önümüzde duruyor.

Hayatı boyunca İslam medeniyetinin sınırlarını değil ufkunu gösterdi. Aliya'nın gençlik döneminden arkadaşlarıyla yaptığım görüşmelerde onun mücadelesini anlamlandıran bir hatıra çok şeyi açıklamaktadır. "İlk gençlik yıllarında Saraybosna'nın ortasından geçen Milječka ırmağının kenarına oturup saatlerce konuşur, tartışırdık. Bir zamanlar Hindistan'dan Orta Avrupa'ya, Endülüs'e kadar uzanan İslam medeniyeti tekrar diriltilebilecek mi?" İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen önceki kâbuslu ortamda Saraybosna'daki bir gencin düşleriyle, aynı şehrin dört yandan kuşatmaya alındığı dönemde özgürlük mücadelesinde gösterilen irade, umudun yansımından başka bir şey değil. Aliya, İslam medeniyetinin zamansal olduğu kadar mekânsal sınırlarını da çiziyordu. Yani bir medeniyetin en umutsuz anlarda hiç beklenmedik bir coğrafyada ve en olumsuz şartlarda dirilişinin ifadesi oldu.

Aliya'yı böylesi bir medeniyet perspektifi olmadan değerlendirmek hamasetten ileriye geçemez. Olsa olsa batılı anlamda bir direniş kahramanı anma gününe dönüşür.